

Helse- og omsorgsdepartementet

Vår ref:
LFH

Deres ref:

Jessheim, 10.10.2025

LHLs høringssvar til forslag om endringer i tobakksskadeloven med forskrifter (holdningsarbeid om miljøkonsekvenser, videreføring av forbudet mot e-sigaretter, høyere straffnivå mv.)

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat av 11. juli 2025 om forslag til endringer i tobakksskadeloven med forskrifter. Landsforeningen for hjerte, lunge og hjerneslag (LHL) takker for muligheten til å komme med innspill.

LHL er en ideell pasientorganisasjon med omkring 54 000 medlemmer i lokallag og interessegrupper over hele landet. Vi organiserer pasienter og pårørende innen hjerte- og lungesykdommer, hjerneslag og afasi. Tobakksforebygging står sentralt for LHL fordi tobakksbruk er en ledende årsak til våre sykdomsområder. Også snus og e-sigaretter medfører risiko for alvorlige helseskader, og barn og unge er særlig sårbare for virkningene av nikotinprodukter.

LHL støtter derfor regjeringens mål om å beskytte folkehelsen og spesielt hindre rekruttering av unge til nikotinavhengighet. Departementets forslag om å videreføre forbudet mot e-sigaretter, presisere snusreguleringen, skjerpe straff for illegal handel, samt justere avgiftssystemet og myndighetenes ansvar for holdningsarbeid, representerer viktige skritt i riktig retning.

LHL deler ambisjonen om et tobakksfritt samfunn og mener det kreves sterke virkemidler for å oppnå dette. Vi vil i det følgende begrunne vår helsefaglige posisjon og kommentere hvert forslag punktvis. Avslutningsvis spiller vi inn noen tilleggstiltak vi mener bør vurderes i lys av høringen.

Helsefaglig begrunnelse for LHLs engasjement

Tobakk og nikotin utgjør en stor trussel mot folkehelsen, særlig innen hjerte, kar og lunger. Forskning har utvetydig dokumentert at røyking øker risikoen for en lang rekke sykdommer, blant annet kreft, hjerte- og karsykdom, hjerneslag og kronisk lungesykdom (f.eks. kols). All røyking medfører helserisiko, selv det å "festrøyke" av og til, og det finnes ingen trygg nedre grense. Heller ikke passiv røyking har noe risikofritt nivå; bare et røykfritt miljø beskytter fullt ut. I Norge dør tusenvis hvert år av

røykerelaterte sykdommer, og røyking er en betydelig medvirkende årsak til de sosiale forskjellene i helsetilstand.

Snus er også skadelig. Bruk av snus er forbundet med økt risiko for alvorlige helseutfall, bl.a. flere kreftformer, type 2-diabetes, høyt blodtrykk og økt sannsynlighet for død etter hjerteinfarkt eller hjerneslag. Snusbruk i svangerskap kan føre til prematur fødsel, økt risiko for dødfødsel og lav fødselsvekt hos barnet. Videre gir snus nikotinavhengighet og kan påvirke unges hjerneutvikling negativt. Snus er altså ikke et helsevennlig alternativ til røyking, men nok et nikotinprodukt som bidrar til sykdomsbyrde.

E-sigaretter har til tross for kort tid på markedet vist seg å kunne medføre mange av de samme helserisikoene. Folkehelseinstituttet publiserte i 2022 en omfattende gjennomgang som konkluderte med at bruk av e-sigaretter kan øke risikoen for luftveissykdommer (inkludert kols), hjerte- og karsykdommer, munnhelseproblemer, fosterskader samt akutte forgiftninger og skader, og muligens kan bidra til utvikling av kreft og psykiske lidelser. Nikotininnholdet i mange e-produkter er meget høyt og svært avhengighetsskapende. Ungdom er spesielt utsatt; nikotin kan forstyrre modningen av hjernen hos unge og forårsake varig avhengighet. LHL ser derfor med alvor på den økende dampingen blant unge, og påpeker at helseeffektene på lang sikt er usikre. Det kan ta tiår før fullt omfang av helseskader blir klart.

På denne bakgrunn mener LHL at et føre-var-prinsipp må gjelde: tiltak som effektivt reduserer bruk av tobakk og nye nikotinprodukter, særlig blant ungdom, vil ha stor helsegevinst for samfunnet. Vi vil nå kommentere de konkrete lovforslagene i høringen, i lys av dette helsefaglige perspektivet.

Videreføring av forbudet mot e-sigaretter

LHL støtter helhjertet departementets forslag om å videreføre dagens norske forbud mot e-sigaretter og tilhørende produkter. Vi anser dette som et avgjørende tiltak for å forhindre en ny generasjon nikotinavhengige.

Norge er i en unik posisjon som ennå ikke har sluppet e-sigarettene fritt på markedet, og vi bør utnytte denne muligheten til å skjerme unge for et produkt som vi nå vet har betydelig skadepotensial. LHL var selv medunderskriver, sammen med Kreftforeningen, Legeforeningen m.fl., på et felles brev til departementet i januar 2025 som nettopp oppfordret myndighetene til å opprettholde e-sigarettforbudet av hensyn til barn og unge. Vi er derfor tilfredse med at departementet følger denne klare folkehelsefaglige anbefalingen.

Situasjonen blant unge tilsier at et fortsatt forbud er påkrevd. I løpet av få år har e-sigaretter blitt et trendprodukt i ungdomsmiljøer, også hos oss. Ungdata-undersøkelsen i 2024 viste at hele 30% av elever på ungdomsskole og videregående allerede hadde brukt e-sigaretter, til tross for at salg er ulovlig, og rundt 6% oppga at de damper daglig eller ukentlig. Bruken starter i stadig yngre alder. Ned mot 11–12 år observeres nå vaping. Disse tallene er alarmerende. Det tyder på omfattende illegal tilgang, via

smugling eller nettet, som har gjort potente nikotinprodukter tilgjengelig for mindreårige. Erfaringer fra utlandet viser også at ungdom som begynner med e-sigaretter har 3–5 ganger høyere risiko for senere å begynne å røyke vanlige sigaretter. E-sigaretter fungerer dermed som en vei til tobakk, stikk i strid med bransjens påstand om det motsatte.

Helsefaren ved e-sigaretter er nå bedre dokumentert: I tillegg til de nevnte funn om lungesykdom, hjerte/kar-effekter og kreftstoffer i dampen, har WHO slått fast at e-sigaretter ikke har dokumentert effekt som røykeslutmiddel og at de utgjør en risiko for alvorlige helseskader. Med andre ord kan damping både forsterke skadevirkningene hos dem som røyker, og motvirke helsegevinsten hos dem som har sluttet å røyke.

Også miljøhensyn taler for et strengt regime. Engangs e-sigaretter har dukket opp som et betydelig forsøplingsproblem. Erfaringer fra Storbritannia viser at millioner av slike produkter havner i naturen eller restavfallet hver uke. Disse inneholder materialer (litiumbatterier, metaller) og giftige kjemikalier som nikotin, tungmetaller, plastkomponenter m.m. som kan lekke ut og skade miljøet. LHL mener dette perspektivet styrker begrunnelsen for et fortsatt strengt forbud.

LHL anbefaler på det sterkeste at dagens forbud mot import og salg av e-sigaretter opprettholdes, og at reguleringslinjen videreføres uavhengig av eventuelle endringer i EU-regelverk. Norge har hittil hatt et robust vern mot disse produktene. Å oppheve forbudet nå ville være et stort folkehelsemessig tilbakeskritt.

Vi understreker at forbudet også bør gjelde både nikotinholdige og nikotinfrie e-sigaretter. Nikotinfrie varianter kan fungere som en inngangsport ved å venne unge til damp-inhalering og normalisere bruken; de kan derfor undergrave hensikten om å hindre rekruttering. Hensynet til barn og unge må veie tyngst.

Presisering av Norges unntak fra EUs snusforbud

LHL tar til etterretning forslaget om å presisere i lovverket at Norge ikke omfattes av EUs forbud mot snus. Som kjent har EU (med unntak av Sverige) forbudt salg av snus av hensyn til folkehelsen, for å forhindre spredning av et skadelig produkt. Norge, som ikke-medlem av EU, har valgt en annen tilnærming og tillater salg av snus. LHL har ingen innvendinger mot en teknisk presisering av det gjeldende unntaket i tobakksskadeloven, da dette klargjør lovverket. Samtidig vil vi understreke at snus på ingen måte er ufarlig, og må underlegges strenge tiltak selv om det er lovlig.

Som omtalt over er snus forbundet med alvorlige helseutfall. Snus fører til nikotinavhengighet på linje med sigaretter, og nikotineksponering i ung alder kan skade utviklingen av hjernen. At Norge tillater snus bør derfor ikke tolkes som en aksept av produktet, men snarere som en historisk betinget praksis vi må håndtere med kloke virkemidler. Snusbruk er utbredt i visse grupper og vi ser at den nikotinavhengigheten snus skaper, i noen tilfeller kan opprettholde tobakksbruk eller lede til røyking. LHL mener myndighetene aktivt må motvirke en normalisering av snus.

Vi støtter derfor alle tiltak som begrenser rekruttering til snusbruk og informerer om helserisiko. Dette inkluderer opplysningskampanjer, aldersgrenser og etterlevelse av disse, høye avgifter på snus (for å hindre at priskløft mot sigaretter gjør snus for attraktivt), nøytrale pakninger og advarselsmerking, samt forbud mot promotering.

Vi merker oss at EUs generelle snusforbud er begrunnet i et ønske om å hindre utbredelsen av et helseskadelig produkt. LHL deler dette målet. I fravær av et forbud nasjonalt må Norge i det minste sørge for at tilgjengeligheten av snus ikke fører til svekket innsats mot tobakksskader. Snus gir riktignok ikke røykerelaterte lungesykdommer, men det kan bidra til hjerteinfarkt, slag og en rekke andre sykdommer.

LHL anbefaler at norske helsemyndigheter fortsetter en tydelig holdning: Snus er et avhengighetsskapende produkt med dokumentert skadevirkninger, og ingen trygg erstatning for røyk.

Økt straffenivå for ulovlig omsetning av tobakksvarer og nikotinprodukter

LHL stiller seg positiv til forslaget om å heve strafferammen for brudd på tobakksskadeloven, for slik å motvirke organisert illegal omsetning. Ulovlig salg av sigaretter, snus eller e-produkter undergraver virkningen av regelverket vårt. Det gir unge tilgang på billige og uregulerte varer, omgår avgifter og alderskontroller, og finansierer ofte kriminelle nettverk. Dette er en alvorlig trussel mot folkehelsen og krever et strengt reaksjonsapparat.

Dagens straffenivå har vist seg for lavt til å gi politiet nødvendige verktøy i bekjempelsen av slik kriminalitet. Med dagens ramme kan politiet i liten grad foreta ransaking eller ta ut tiltale ved mistanke om ulovlig salg, ettersom lovbruddet anses som mindre alvorlig. LHL deler denne bekymringen. Vi anbefaler derfor å øke strafferammen til bøter og fengsel inntil 6 måneder, i tråd med forslaget (tilsvarende nivå som alkohollovens §10-1). Med en slik heving vil ulovlig tobakkssalg bli en mer alvorlig straffesak, som gir politiet hjemmel til å utføre nødvendige etterforskningsskritt (ransaking, beslag m.m.) når det er mistanke om organisert salg. Dette er et viktig grep for å avskrekke aktører som i dag utnytter lav straffetrussel.

Vi vil særlig framheve viktigheten av å ramme de mest klanderverdige overtredelsene. Prioritet bør gis til saker som involverer salg til mindreårige og profesjonell, systematisk smugling/videresalg. Formålet er ikke å kriminalisere enkeltpersoners mindre overtredelser, men å komme til bakmennene og nettverkene som tjener på å spre tobakk og nikotin utenfor lovlige kanaler.

Det er verdt å merke seg hvor omfattende problemet kan være: Selv med dagens forbud rapporterer 30% av norske ungdommer at de har fått tak i og prøvd e-sigaretter. Dette tyder på et aktivt illegalt marked som opererer relativt risikofritt. Høyere straffer og mer håndheving vil kunne demme opp for denne tilgangen. LHL forventer at økt

strafferamme kombineres med økt håndhevingsinnsats, og det må tilføres ressurser til kontroll. Vi anser forslaget som et tydelig signal om nettopp dette.

Myndighetenes ansvar for holdningsskapende arbeid (miljøkonsekvenser)

LHL støtter forslaget om å følge opp EUs direktiv om plastprodukter (2019/904) ved å etablere en ordning der myndighetene har ansvaret for holdningsskapende informasjonsarbeid om tobakksavfallets miljøkonsekvenser, finansiert gjennom en sektoravgift på tobakksprodusentene. Etter vårt syn er dette en fornuftig modell som sikrer tydelige og enhetlige kampanjer, samtidig som “forurenser betaler”-prinsippet ivaretas ved at industrien dekker kostnadene.

Det er velkjent at avfall fra tobakksprodukter, særlig sigarettene, utgjør et stort miljøproblem. Dessverre er kun omkring halvparten av befolkningen klar over at sigarettfilter inneholder plast, noe som tyder på et stort informasjonsbehov. Snusposer utgjør i tillegg en betydelig andel av forsøplingen hvilket understreker at også snus bidrar. Trenden er klar: Tobakksprodukter etterlater plast, giftstoffer og mikroplast i miljøet i stor skala.

LHL mener det offentlige må ta et tydelig lederskap i å informere befolkningen om disse miljøkonsekvensene. Holdningskampanjer som tydeliggjør at “sigarettene er også plast” og oppfordrer til ansvarlig avfallshåndtering vil kunne påvirke adferd og normer. Fordi slik kommunikasjon angår hele befolkningen, røykere såvel som ikke-røykere, er det hensiktsmessig at den utføres av offentlige myndigheter fremfor av den enkelte produsent. Budskapet bør være konsistent og nøytralt. Samtidig er det rimelig at tobakksindustrien betaler for dette informasjonsarbeidet, all den tid det er deres produkter som skaper forsøplingen. EU-direktivet legger nettopp opp til et slikt utvidet produsentansvar: Produsentene skal dekke kostnader knyttet til opprydding av sneiper samt finansiere informasjonsarbeid om forsøpling.

Departementets forslag om å finansiere myndighetenes informasjonskampanjer via sektoravgiften på tobakk er i tråd med direktivet og får LHLs fulle støtte. Dette vil innebære at tobakkselskapene underlegges en avgift som øremerkes til formålet. Vi anser det som positivt at Norge på denne måten følger opp direktivet proaktivt i tobakksskadeloven. En slik løsning vil både gi forutsigbar finansiering av holdningsskapende arbeid og sikre at kostnadene bæres av industrien, ikke skattebetalerne.

Endringer i sektoravgift og gebyrsystem (forenkling i tråd med tobakksdirektiv 2014/40/EU)

LHL støtter departementets forslag om å forenkle gebyr- og avgiftssystemet knyttet til gjennomføringen av EUs tobakksdirektiv (2014/40/EU). Slik vi forstår det, innebærer forslaget at enkelte eksisterende gebyrer, som i dag betales av tobakksprodusenter/importører for spesifikke tjenester, avvikles og at de aktuelle

kostnadene i stedet dekkes inn gjennom den generelle sektoravgiften på tobakk. Dette vil gi en mer strømlinjeformet ordning, der man unngår unødvendig byråkrati med mange smågebyrer og fakturapunkter. En samlet sektoravgift vil være enklere å administrere for myndighetene og mer oversiktlig for bransjen. Helsedirektoratet får da én samlet innbetaling å forholde seg til, fremfor å kreve inn flere ulike gebyrtyper, og aktørene i bransjen får én årlig avgift i stedet for flere separate regninger.

Det er likevel viktig at en slik omlegging ikke reduserer det totale tilskuddet fra tobakksnæringen til finansiering av tilsyn og kontroll. Med andre ord må satsen for sektoravgiften settes slik at den minst dekker summen av de gebyrene den erstatter. LHL forutsetter at intensjonen nettopp er å opprettholde eller øke dagens finansiering. Forurensar betaler-prinsippet må ligge fast: All offentlig ressursbruk på regulering av tobakk og nikotin skal belastes næringen, ikke fellesskapet. Dette prinsippet må videreføres uinnskrenket.

LHLs anbefalinger om ytterligere tiltak

Avslutningsvis ønsker LHL å løfte frem noen tilleggstiltak vi mener regjeringen bør vurdere i det videre tobakksskadeforebyggende arbeidet, i lys av denne høringen:

Innfør et “generasjonsforbud” mot tobakk

For å sikre at fremtidige generasjoner vokser opp uten nikotinavhengighet foreslår LHL å utrede et forbud mot salg av tobakks- og nikotinprodukter til alle født i år 2010 eller senere. Dette vil bety at 2010-kullet og yngre aldri lovlig kan kjøpe røyk, snus eller e-sigaretter, selv når de blir voksne. En slik tobakksfri generasjon-lovgivning samsvarer med langsiktige mål i norsk helsepolitikk om at de som er født etter 2010 skal forbli tobakks- og nikotinfrie. Et generasjonsforbud vil være et kraftfullt virkemiddel for å nå visjonen om en tobakksfri oppvoksende slekt.

Utvid røykfrie soner på offentlige steder

LHL oppfordrer til å bygge videre på røykelovens suksess ved å forby røyking i flere fellesområder utendørs der folk oppholder seg tett. Dette bør inkludere offentlige strender, parkområder, idrettsarenaer, uteserveringer samt holdeplasser og andre kollektivknutepunkt. Hensynet er både å beskytte ikke-røykere mot passiv røyking og å redusere forsøpling. Røykfrie offentlige miljøer har både en normativ effekt (det gjør tobakksbruk mindre synlig og attraktiv) og en direkte helseeffekt ved at alle kan ferdes i parker, utebad og uteserveringer uten å måtte puste inn tobakksrøyk. Vi anser dette som en naturlig videreutvikling av dagens røykelov.

Etabler et nasjonalt program for røykeslutt

For å hjelpe dem som allerede er avhengige, trengs det en styrket innsats på røykeavvenning. Regjeringen har signalisert at alle som ønsker det skal få tilbud om gratis hjelp til røykeslutt. LHL forventer at dette følges opp i praksis gjennom et landsdekkende røykesluttprogram. Tilbudet bør inkludere lett tilgjengelig veiledning (f.eks. veiledning på Frisklivssentraler og Røyketelefonen), nikotinerstatning eller

legemidler der det er medisinsk indikert, samt digitale verktøy (slutte-app, nettbaserte kurs).

Røyking er den enkeltfaktoren som tar flest liv av alle forebyggbare årsaker. Ca. 5 000 nordmenn dør hvert år som følge av tobakksbruk. Samfunnskostnadene er enorme. Det nasjonale slutteprogrammet må gis tilstrekkelig finansiering og varighet til å oppnå reell effekt.

LHL stiller seg bak forslaget om å la tobakksindustrien bidra til finansieringen for eksempel gjennom en ekstra avgift eller tobakksskatt som øremerkes, slik at gratis røykeslutt-hjelp kan tilbys uten å belaste statsbudsjettet. Vi mener dette er et rimelig grep, gitt næringens lønnsomhet og de skadene produktene påfører.

Forby produksjon av e-sigaretter i Norge

Som en logisk oppfølging av salgsforbudet anbefaler LHL at myndighetene innfører et eksplisitt forbud mot innenlandsk produksjon av e-sigaretter og e-væsker. Per i dag er vi ikke kjent med at det foregår noen produksjon av e-sigaretter i Norge, men å lovfeste et slikt forbud vil forebygge at eventuelle aktører etablerer seg her i fremtiden. Det vil også sende et tydelig signal om at Norge tar avstand fra hele e-sigaretindustrien, ikke bare salget. LHL støtter dette tiltaket fullt ut. Vi ønsker ikke at Norge skal bli en arena for produksjon eller eksport av produkter som vi har funnet det nødvendig å forby av hensyn til folkehelsen.

Avslutning

LHL vil igjen berømme Helse- og omsorgsdepartementet for et offensivt og kunnskapsbasert forslag til endringer i tobakksskadeloven. Vi mener tiltakene som foreslås, og de ytterligere vi har spilt inn, til sammen vil bidra til å redusere tobakksskader, forebygge at unge rekrutteres til nikotinbruk og beskytte både folkehelsen og miljøet.

For LHL handler denne saken fremfor alt om å forhindre sykdom og tidlig død. Hjertesykdom, lungesykdom, hjerneslag og en rekke andre lidelser vil bli mindre utbredt i befolkningen dersom vi lykkes med en ny generasjon uten tobakk. Vi støtter derfor departementets arbeid for strengere regulering og håper Stortinget følger opp med nødvendige vedtak.

LHL takker for oppmerksomheten og muligheten til å bidra i høringsprosessen. Vi står gjerne til disposisjon for eventuelle spørsmål eller utdypninger.

LHL

Med vennlig hilsen,

Magne Wang Fredriksen
Generalsekretær
LHL